

16 JULI 1915.

AFLEVERING 6.

NADruk VERBODEN.

Opgericht door E. HEIMANS, J. JASPERS Jr. en JAC. P. THIJSSE.

REDACTIE

J. HEIMANS, AMSTERDAM.

JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL.

ADRES DER REDACTIE:

JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL.

UITGAVE VAN:

W. VERSLUYS TE AMSTERDAM.

ADMINISTRATIE:

2e OOSTERPARKSTRAAT 223, AMSTERDAM

Prijs per jaar f 4.80.

NIEUWE EN ZELDZAME NEDERLANDSCHE PADDENSTOELEN GEVONDEN IN HET JAAR 1914.

(Vervolg van blz. 96).

E Heeren Dr. Meulenhoff en Meulemeester uit Zwolle zonden een nieuwe Strophariasoort, nl.: *Str. thraustus* var. *aurantiacus*, door hen gevonden in 't gras bij Wapenvelde.

Het is een sierlijke, langgesteelde, paddenstoel met een oranje bolronden, kleverigen hoed, ter grootte van 2 à 3 cM. Uit een kas van een buitengoed bij Zwolle stuurden zij een nieuwe Lepiotasoort nl.: *L. Pauletii* Fr., een miniatuurtje van *L. aspera* of *acutesquamosa*, doch de bruine puntige schubben op den hoed staan bij deze soort rechtop. Verder van hen, nog nieuw voor ons land, doch reeds eenige jaren achteréén door hen daar gevonden, is: *Hygrophorus pustulatus* Fr. een grijze *Hygrophorus*soort, groeiende onder sparren in de bekende mooie laan van die boomen, bij het Pompstation van de Zwolsche waterleiding te Wapenvelde.

Ook nog *Tricholoma putidum* Karst., een kleine grijze, zijdeachtig-glanzende, *Tricholoma*, nieuw voor ons land, werd door hen in de omstreken van Zwolle

gevonden. De Heer P. Ligtenberg te Oss zond ook nog een nieuwe *Hygrophorus*soort en wel *H. aureus* Arrh. een kleine, fraaie soort met witten steel ter hoogte van 4 c.M. en een oranje gekleurden hoed, 2 tot 3 c.M. breed. Verder verrijkte deze heer onze zoo moeilijk te determineeren Cortinariiflora, met een paar nieuwe soorten en wel: *Cort. alutipes* Fr. en *Cort. saturninus* Fr. De eerste zouden we voor een varieteit van *Cort. mucosus* Bull, de in het Z. en O. van ons land zoo algemeen voorkomende cortinariussoort kunnen houden, ofschoon het verschil tusschen beiden groot genoeg is om *C. alutipes* Fr. als een afzonderlijke soort te beschouwen. De steel is nl. veel korter dan van *C. mucosus* en draagt 2 ringen, terwijl *C. mucosus* er maar één heeft. Die ééne ring is afkomstig van de cortina, terwijl de 2de, duidelijk zichtbare ring, die *C. alutipes* er nog op na houdt, afkomstig is van het velum (even als dit 't geval is bij de *Amanita*'s). De Heer Ligtenberg vond dezen paddenstoel, waarvan hij mooi materiaal naar 't Herbarium zond, in een geheel ander bosch uit zijn omgeving, dan waar hij altijd *C. mucosus* vindt. Den tweeden nieuwen Cortinarius, zond hij mij als misschien zijnde de reeds bekende *C. castaneus* Bull, maar, in vergelijking ook nog met Herbarium materiaal (coll. Oudemans), van deze soort kon ik gerust zijn determinatie van *C. saturninus* beaamen. Deze soort toch, lijkt zeer veel op *castaneus*, wordt echter wel 6—9 c.M. groot (de hoed) terwijl *castaneus* niet grooter wordt dan 3 c.M.

De Heeren Meulenhoff en Meulemeester uit Zwolle zonden uit hun omgeving ook nog twee nieuwe Cortinariussoorten nl.: *C. laniger* Fr. en *C. paleaceus*. Weinm., de laatste werd ook door Dr. L. Vuyck bij Diepenveen verzameld. Ook zonden de heeren uit Zwolle een nieuwe, sierlijke, Entolomasoort in grooten getale in een dennenbosch bij Flip Hull (Hattem) groeiende, n.l. *E. turbidum* Fr. Een lichtgrijze zijdeachtige conische hoed tot 5 c.M. breed, wordt gedragen door een witten, langen steel.

De heer Peusens, secr. der N. N. V. afd. Apeldoorn, zond mij een prachtige collectie zwammen uit die streken, waaronder fig. 3, een room-witte *Clavaria* van bijzonder sierlijken vorm. Met Constantin et Dufour kwam ik dadelijk op *Cl. grossa* Pers. Ik meende met een nieuwe soort te doen te hebben, daar *grossa* niet in Oudemans voorkomt. Het bleek mij echter later dat *C. grossa* Pers. is: *Cl. Kromholzii* Fr. en deze is reeds voor ons land bekend, doch behoort tot de zeldzame Clavariasoorten. Zij lijkt veel op *Clav. rugosa* Bull., reeds voor ons land bekend en ook dit jaar weer gevonden door Dr. L. Vuyck bij Deventer. *C. rugosa* is echter dadelijk te herkennen aan de diepe voren en groeven in de eenigszins vuil-wit gekleurde takken. Dit jaar was, merkwaardig genoeg, zeer rijk aan Clavariasoorten, die zeker veel vocht voor haar groei nodig hebben. Van alle kanten kreeg ik verschillende soorten toegestuurd. Zoo uit het Oosten van ons land de daar blijkbaar niet zeldzame: *Cl. inaequalis* var. *aurantiaca* een onvertakte tot 10 en meer c.M. hoog wordende, dunne, soms bijna draadvormige knots, van een fraaie oranje kleur, welke in weilanden en langs wegen uit het gras omhoog

steekt. De soort was reeds in onze flora opgenomen, de variëteit echter nog niet.

Als nieuw voor onze flora, afschoon al eenige jaren achteréén door mij op

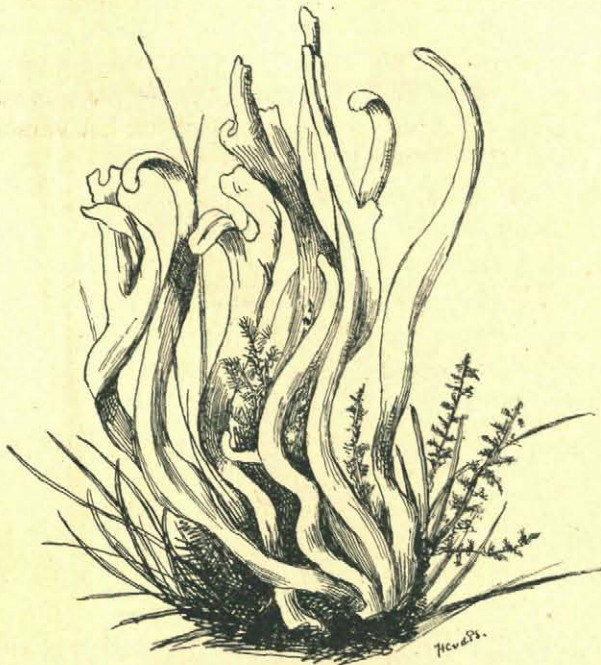

Fig. 3. *Clavaria grossa* Pers = (*Cl. Krombholzii* Fr.).

de Hilversumsche heide gevonden, is de eveneens onvertakte, in kleine bundeltjes gezeten broze, witte knotszwam: *Cl. ericetorum* Pers., een aardig zwammetje dat, na het bloeien van de heidevelden waar het aan de wegranden staat, door haar frischheid en mooi wit, de dorre eentonigheid wat verbreekt. Zij is zeer algemeen in die streken. Niet nieuw, maar door mij nog nooit gezien of gevonden, was een, door mej. C. Sluiter te Aerdenhout in een weiland gevonden *Cl. muscoides* Linn. (= *C. corniculata* Sch.) een groezelig gele, sterk vertakte, kleine soort. Ook de aan de *Clavaria*'s naverwante *Sparassis crispa* Wulf, de sponszwam, (zie de afb. in *D. L. N.* jaarg. 17, afl. 19, fig. 12), kreeg ik dit jaar uit

het Z. en O. van ons land in mooie exemplaren toegestuurd.

Nog een zeer interessante vondst, nieuw voor ons land, deed de heer N. G. Kam te Doetinchem in fig. 4, *Helvella elastica* Bull. De kleur (grijs-bruin) is gelijk aan de reeds bekende soort, *macropus* Pers. doch deze heeft den gelobden hoed (die bij *elastica* veel sterker gelobd is) losjes aan den steel gehecht en naar boven gebogen, terwijl deze en stevig vast zit en benedenwaarts gebogen is. Bovendien heeft *H. macropus*, bij de gladde sporen, ook sporen met een netwerk bedekt, terwijl *elastica*, ze alle glad heeft. Saccardo (VIII. blz. 24) geeft als vindplaats van deze zwam ook Holland op, doch tot nu toe is zij voor ons land niet opgegeven ¹⁾. De heer Kam vond haar op Enghuizen bij Hummeloo, op kleigrond onder loofboomen.

Fig. 5 geeft een nieuwe aardsterrensoort, door den heer K. Sipkes te Haarlem gevonden ten W. van de Oranjekom bij Leyduin onder dennen en vlier. Voor zoover wij met zekerheid

Fig. 4.

Helvella elastica Bull.

¹⁾ Bij nauwkeurig zoeken, bleek mij dat zij toch opgegeven is in de *Prod. Flor. Bot.*, als gevonden in ons land.

kunnen nagaan, en dat is bij alle zwammen, maar bij de aardsterren wel dubbel moeilijk te zeggen, is deze nieuwe soort: *G. limbatus* Fr., na de peperbus of

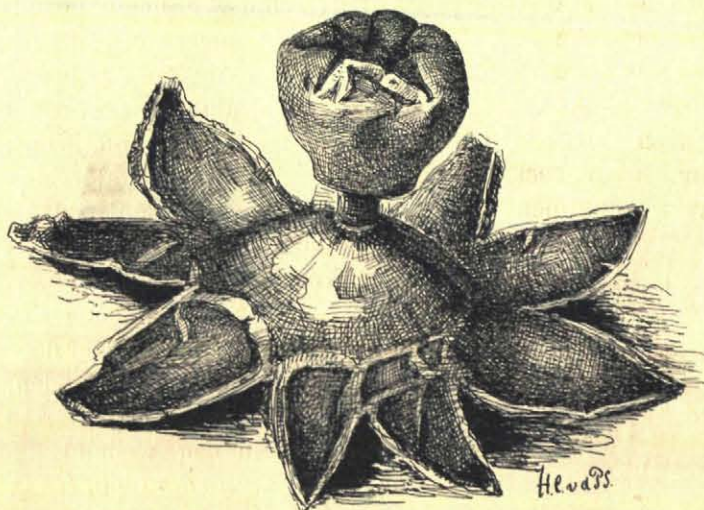

Fig. 5. *Geaster limbatus* Fr.

G. coliformis Pers. wel de grootste en mooiste aardsterrensoort, die er is. Reeds verleden jaar is door den Heer Sipkes en eenige zijner vrienden deze soort gevonden, doch het exemplaar van dit jaar was bijzonder mooi ontwikkeld. Wat de vleezigheid van het buitenste peridium betreft, komt zij veel met *G. hygrometricus* Pers. overeen, doch zij sluit zich bij droogte niet, zoo als deze doet.

Fig. 6 stelt een *Poria*-soort voor, niet meer nieuw voor ons land, doch zeldzaam voorkomend, gevonden door de Excursisten van de Ned. Mycol. Vereen. bij de Bilt op een gevelden boom. Het is *Poria nitida* Pers; de kleur is oranje-rood, glanzend, met een wit donzig randje omzoomd.

Fig. 7, stelt voor een, in December in de duinen van Zandvoort, door mij gevonden Bovistasoort. Het merkwaardige aan deze soort is de lange vrij stevige wortel, die het kleine stuifballetje draagt. Jaren lang al vond ik in onze zeeduin en deze kleine Bovistasoort, doch nimmer nog deze met een zóó gedecideerden wortel. Heel wat tijd heb ik aan 't determineren van dit ding zoek gebracht en nog durf ik niet met een bepaalden naam voor den dag te komen. Ik kwam naar mijn meening vrij zeker uit op: *Bovista* of *Bovistella ammophila* Lév., een var. van *B. plumbea* Pers. een reeds voor ons land bekende soort. Deze *B. ammophila* is door Lévillé in de: *Annales des Sciences naturelles* blz. 3 T. 9. 1848, beschreven en afgebeeld en voor wie 't na willen zien, zullen gewaar worden, dat die afbeelding en deze door mej. Smits naar mijn exemplaar genomen, volkomen overeenstemmen. Nu hebben latere mycologen weer gezegd dat deze *B. ammophila* van Lév. niets anders is geweest dan *B. plumbea*, doch Lloyd citeert een stuk van den mycoloog Patouillard in zijn: *Mycological Notes* I blz. 88, waarin deze zegt dat hij het door hem in Parijs geziene ex. wel degelijk voor de zóó zeldzame, nergens door hemzelf gevonden *B. amm.* houdt. Op een andere plaats in dit werk zegt

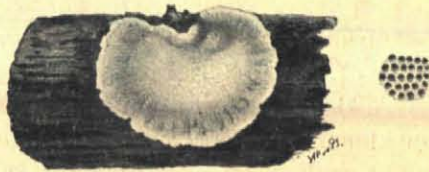

Fig. 6. *Poria nitida* Pers.

Lloyd zelf, dat hij het ding nooit gevonden heeft en als een man als Lloyd nu verder ook zegt, dat deze soort zoo uiterst zeldzaam is, durf ik deze fig. niet zonder? achter den soortnaam, de wereld inzenden. Jammer genoeg, heb ik het eenige exemplaar dat ik vond op spiritus gezet en niet gedroogd, wat voor deze fungi-soort de beste methode is, en zal Lloyd bij zijn jaarlijksch bezoek aan het Herbarium, niet veel meer aan dit exemplaar kunnen zien. Echter, wellicht vinden we nieuw materiaal in volgende jaren. Ook is door mij, na ijverig zoeken, eindelijk de naam gevonden van een zeer onaanzienlijk paddenstoeltje, dat van October tot in Februari, zeer veelvuldig in

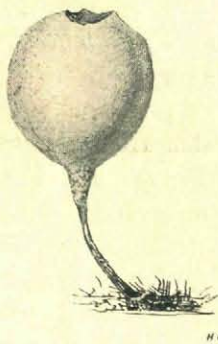

Fig. 7. *Bovista (Bovistella) ammophila* Lév.?

onze duinen wordt gevonden. Meermalen is mij door medewandelaars verteld, dat het ding precies gelijk op verse konijnenkeuteltjes, en werkelijk de gelijkenis is groot. Met een kort steeltje zitten ze in den grond. Het bolronde hoedje, ter grootte van 1 of $1\frac{1}{2}$ cM., is bruin-geel gekleurd en in vochtige lucht glimmend en gestreept. De bruine plaatjes staan horizontaal en wijd uit en zijn iets aflopend. Het is *Tubaria inquilina* Fr. nog niet voor ons land beschreven. Meestal in groepjes bijeengezeten, behoort zij echter tot een onzer algemeenste duin-paddenstoelen.

Als nieuw voor ons land, dit jaar in de maand October op een excursie der N. N. V. afd. Haarlem en O. in den Aerdenhout op een boom gevonden, is de Myxomyceet: *Brefeldia maxima* Fr. Zij werd gedetermineerd door mej. Betsy Kaiser, biol. stud. te Amsterdam¹⁾.

In November werd door mij op een excursie bij Hilversum, een aardige vondst gedaan in de in fig. 8 afgebeelde zwam: *Coprinus digitalis* Batsch. Ofschoon reeds vermeld in Oudemans' boek als gevonden te Bloemendaal in 1861, behoort zij zeker tot een onzer zeldzaamste paddenstoelen. Al de jaren welke ik botaniseer, (het zijn er twaalf), zag ik deze zwam nergens in ons land. Zooals de teekening laat zien, is het een hoogstelige *Coprinus*-soort met een

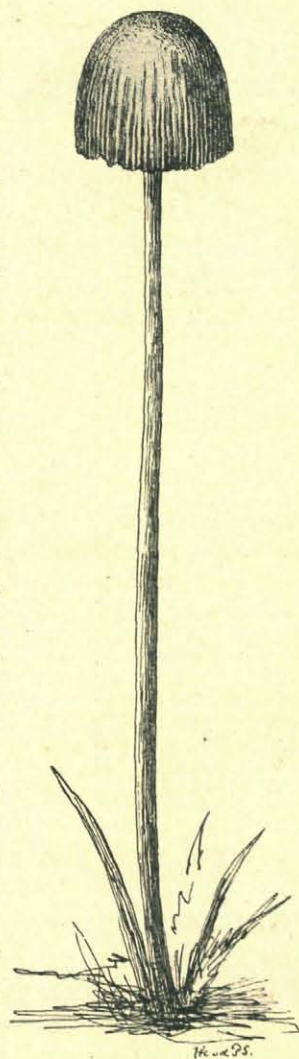

Fig. 8. *Coprinus digitalis* Batsch.

¹⁾ Bij nader onderzoek blijkt het mij, dat ofschoon deze soort nog niet in onze literatuur vermeld staat, zij toch reeds meerdere keeren in ons land is gevonden, o. a.: in de omstreken van Leiden en Den Haag, op oude wilgen.

hoed als een vingerhoed op den steel zittend. De kleur is grijs-geel; er stonden vele exemplaren bijeen aan de grens van weg en weiland. Tot mijn verbazing verloochende zij haar *Coprinus*-aard, vervloede niet en liet zich gewillig drogen, vandaar zeker dat sommige mycologen haar niet *Coprinus*, maar *Psathyrella digitaliformis* Bull. genoemd hebben. (Bij de *Psathyrella*'s nl. vervloeien de plaatjes niet.)

De eerste, die eigenlijk genoemd moest worden als een niet meer nieuwe, doch zeer zeldzame, inlandsche paddenstoel is *Panus conchatus* Fr. afgebeeld in fig. 9. Mej. Destrée heeft deze zwam opgenomen in haar determineerboek „De in Nederland groeiende hoogere zwammen“ en men vindt die beschreven en afgebeeld in het „Kruidkundig Archief“ (orgaan v/d Ned. Bot. Ver.) 1e deel, 3e stuk, 1898, door Prof. C. A. J. A. Oudemans. Hij vertelt daarin, dat Prof.

Fig. 9. *Panus conchatus* Fr. = *Agar. flabelliformis* Fr. i. Krumbholz.

Hugo de Vries hem in Oct. 1894 de zwam zond, welke deze in de Vicoria Regia-kas in den Hortus te Amsterdam groeiende vond, op een vermolmd stuk sparrenhout. Prof. Oudemans noemt het een prachtvondst, daar het ding slechts éénmaal, en wel in het jaar 1729 door Micheli in Italië gevonden is, en beschreven en afgebeeld is in zijn „Nova Plantarum Genera“. De groote Fries, Persoon, noch Saccardo, hebben haar ooit gevonden. En ziet, nu vindt de reeds bovengenoemde heer A. v. Luyk haar in de maand Januari 1915 ¹⁾ noch in het zonnige Italië, noch in een plantenkas, maar in de koude, open Januari-lucht te Bussum.

Hij bracht mij het exemplaar, dat in eenigszins verdroogden toestand verkeerde, doch waaruit ik dadelijk het geslacht *Panus* herkende. Het leerachtige, de dunne, dicht op één zittende plaatjes, het korrelige van de oppervlakte van den hoed, alles deed aan dit geslacht denken. De zwam is geheel zijdestandig kort gesteld, en moet, volgens de boeken, lepelvormig zijn. De exemplaren door Prof. De Vries gevonden, welke geconserveerd op 't Herbarium te Leiden aanwezig zijn, vertoonen dit kenmerk dan ook duidelijk. (De plaat in 't kruidkundig archief is niet zeer gelukkig.) De zwam door den heer Van Luyk gevonden, vertoonde dit lepelvormige niet zoo duidelijk, zooals uit de tekening blijkt. Het kan echter zijn, dat hier meerdere exemplaren vergroeid zijn, wat zoo dikwijls bij zwammen gebeurt en waardoor de eigenlijke vorm verloren gaat. De kleur van steel en hoed is okergeel, hier en daar met oranje vlekken. De plaatjes zijn in gedroogden staat fraai oranje gekleurd. Volgens Oudemans had het mycelium een rose of lila kleur.

¹⁾ De vondsten van Januari 1915, reken ik hier nog bij, omdat deze maand zoo bijzonder veel interessante zwammen opleverde en nog tot het seizoen 1914 kan gerekend worden.

Daar de heer Van Luyk dacht, dat de zwam nog wel weer aanwezig zou zijn op de vindplaats, maakte ik den 14 Febr. een tocht met hem daarheen, zeer verlangend deze zeldzame indigeen op haar groeiplaats te ontmoeten. Er was echter geen spoor meer van haar te ontdekken.

CATH. COOL.
(Wordt vervolgd).

STRANDWANDELINGEN.

II. HET NOORDZEESTRAND.

IN dezen tijd van snelverkeer zullen er wel niet veel Levende Natuur lezers zijn, die ons Noordzeestrand niet kennen, of eigenlijk, die niet eens in een der aan de kust liggende badplaatsen geweest zijn. Verwijdert men zich dan een eindje van de bewoonde wereld, dan biedt zich aan ons oog ongeveer het beeld, dat de onderstaande foto weergeeft. Links ziet men de branding, dan het zacht oplopende strand en rechts de duinen, de

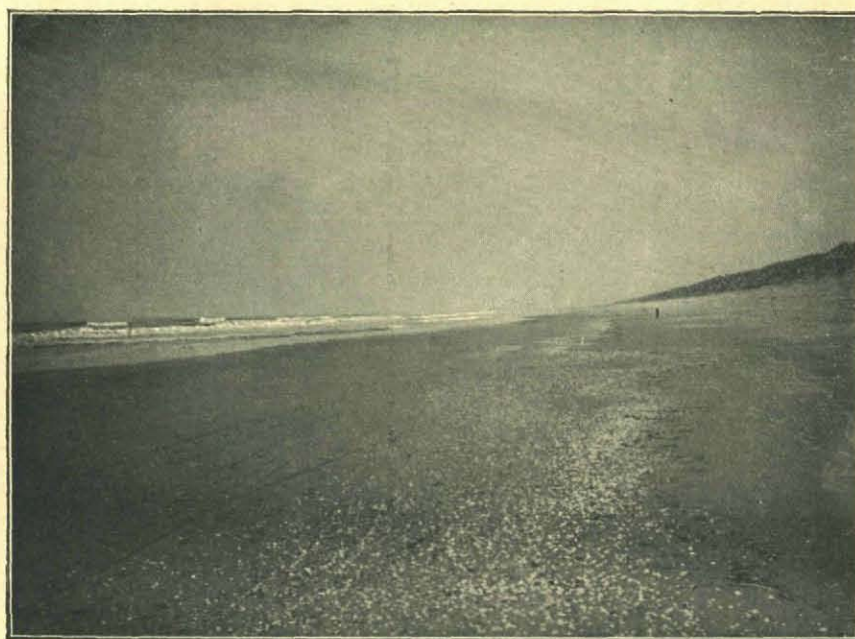

Fig. 1. Strand tusschen Zandvoort en IJmuiden.

natuurlijke zeewering, die het achterliggende lage polderland beschermt tegen de aanvallen der zee.

In het midden der foto ongeveer ziet men een slingerende witte lijn, de